

Η τρίτη κλίση περιλαμβάνει ονόματα:

Περιττοσύλλαβα αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα.

Τα τριτόκλιτα ουσιαστικά λήγουν στην ονομαστική του ενικού σ' ένα από τα φωνήεντα: **α, ι, υ, ω** ή σ' ένα από τα σύμφωνα **ν, ρ, ζ, (ξ, ψ)**.

Στη γενική του ενικού λήγουν σε **-ος, -ως, -ους**

Είναι **περιττοσύλλαβα** γιατί σε κάποια από τις πλάγιες πτώσεις (γενική, δοτική, αιτιατική) του ενικού (ή ακόμη και σε όλες) σχηματίζουν μια συλλαβή περισσότερη από την ονομοστική και κλητική, π.χ. πρύ-τα-νις, πρυ-τά-νε-ος, (όμως στη δοτική και αιτιατική με 3 συλλαβές: πρυτάνει, πρύτανιν), ἥ-ρω-ς, ἥ-ρω-ος, ἥ-ρω-ι, ἥ-ρω-α.

Καταληκτικά λέγονται όσα αρσενικά και θηλυκά σχηματίζουν την ονομαστική του ενικού με την κατάληξη **-ς**, π.χ. ἥρω-ς, ἰχθύ-ς

Ακατάληκτα λέγονται όλα τα ουδέτερα και κάποια αρσενικά και θηλυκά που σχηματίζουν την ονομαστική του ενικού χωρίς κατάληξη, π.χ. χιών, ἡχώ

Μονόθεμα λέγονται αυτά που σχηματίζουν όλες τις πτώσεις από ένα μόνο θέμα, π.χ. **χιτών, χιτῶν-ος**

Το θέμα στα μονόθεμα βρίσκεται από τη γενική του ενικού, αφού αφαιρεθεί από αυτήν η κατάληξη: πίνακ-ος > πίνακ-, κλητῆρ-ος > κλητηρ-

Διπλόθεμα λέγονται αυτά που σχηματίζουν τις πτώσεις με δύο θέματα, γιατί σε μερικές περιπτώσεις **εκτείνουν** το φωνήεν της τελευταίας συλλαβής του θέματος· π.χ. ἡγεμόν-ος, ἡγεμών

Στα διπλόθεμα το θέμα που έχει στην τελευταία συλλαβή **μακρόχρονο** φωνήεν λέγεται **ισχυρό θέμα**, π.χ. ποιμήν, ῥήτωρ

Στα διπλόθεμα το θέμα που έχει στην τελευταία συλλαβή **βραχύχρονο** φωνήεν λέγεται **αδύνατο θέμα**

Το ισχυρό θέμα στα διπλόθεμα βρίσκεται από την ονομαστική του ενικού, π.χ. ὁ ἡγεμών, ὁ ποιμήν

Το αδύνατο θέμα στα διπλόθεμα βρίσκεται από τη γενική του ενικού, αφού αφαιρεθεί η κατάληξη, π.χ. τοῦ ἡγεμόν-ος > ἡγεμον, τοῦ ποιμένος > ποιμεν-

Φωνηεντόληκτα λέγονται όσα έχουν χαρακτήρα φωνήεν, π.χ. ἥρω-ς ἥρωο-ς, πόλι-ς πόλε-ως

Συμφωνόληκτα λέγονται όσα έχουν χαρακτήρα σύμφωνο, π.χ. κόραξ κόρακ-ος, σωλήν σωλῆν-ος

καταλήξεις της γ' κλίσης

		Αρσενικά	Θηλυκά	Ουδέτερα
Ενικός	ον.	-ς	-	-
	γεν.	-ος	-ως	-ος -ως
	δοτ.	-ι		-ι
	αιτ.	-α	ν	-
	κλ.	-ς		-
Πληθυντικός	ον.	-ες		-α
	γεν.	-ων		-ων
	δοτ.	-σι(ν)		-σι(ν)
	αιτ.	-ας	-ς (-νς)	-α
	κλ.	-ες		-α

Παρατηρήσεις στις καταλήξεις των ονομάτων της γ' κλίσης

Από τα ονόματα της γ' κλίσης:

τα **αρσενικά** και τα **θηλυκά** έχουν σ' όλες τις πτώσεις τις **ίδιες καταλήξεις**:

τα **ουδέτερα** διαφέρουν από τα αρσενικά και τα θηλυκά στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική του ενικού και του πληθυντικού.

Το **ι** και το **α** στη λήγουσα των ονομάτων της γ' κλίσης είναι **βραχύχρονα**, π.χ. ή γνῶσις, τὸν ἀγῶνα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΛΗΞΕΩΝ

ον.	γεν.	Παραδείγματα:						
-α	-ατος	<u>κτῆμα</u>						
-αν	-ανος	<u>Τιτάν</u>						
-αρ	-αρος	<u>νέκταρ</u>						
-ας	-αντος	<u>ἰμάς</u>	γίγας					
-ας	-ως	<u>κρέας</u>	γέρας	γῆρας				
-ας	-ατος	<u>πέρας</u>	κέρας	τέρας				
-άς	-άδος	<u>λαμπάς</u>						
-αῦς	-ός	<u>γραῦς</u>						
-εὺς	-εως	<u>βασιλεύς</u>	άλιεύς					
-ην	-ηνος	<u>Ἕλλην</u>	πυρήν	σφήν				
-ην	-ενός	<u>ποιμὴν</u>						
-ηρ	-ηρος	<u>κλητῆρ</u>						
-ηρ	-ρος	<u>πατὴρ</u>	ἀνὴρ	Δημήτηρ	μήτηρ	γαστήρ	θυγάτηρ	

-ήρ	-έρος	<u>ἀθήρ</u>						
-ης	-ηθος	<u>Πάρνης</u>						
-ης	-ους	<u>Σωκράτης</u>						
-ινς	-ινθος	<u>ἔλμινς</u>						
-ις	-εως	<u>δύναμις</u>	πόλις					
-ις	-ινος	<u>ἀκτίς</u>	θίς	κτείς				
-κλής	-κλέους	<u>Περικλῆς</u>						
-ξ	-ος	<u>κόραξ</u>	ὄνυξ	πτέρυξ	θρίξ			
-ος	-ους	<u>βέλος</u>	ἔδαφος					
-ότης	-ότητος	<u>δεξιότης</u>						
-ους	-οντος	<u>ὁδούς</u>						
-οῦς	-ός	<u>βοῦς</u>						
-ς	-ος	<u>χάρις</u> (τς)	τάπης (τς)	ὄρνις (θς)	παῖς (δς)	πατρίς (δς)	βαλβίς (δς)	τυραννίς (δς)
-υ	-εως	<u>ἄστυ</u>						
-υνς	-υνθος	<u>Τίρυνς</u>						
-υς	-υος	<u>βότρυς</u>	ἰχθὺς	δρῦς				
-υς	-εως	<u>πέλεκυς</u>						
-υς	-υθος	<u>κόρυς</u>						
-ὺς	-ύδος	<u>χλαμύς</u>						
-ύτης	-ύτητος	<u>βαρύτης</u>						
-ψ	-ος	<u>γῶψ</u>	Ἄραψ					
-ώ	-οῦς	<u>ἡχώ</u>	Κλειώ					
-ων	-ωνος	<u>χειμῶν</u>						
-ων	-ονος	<u>ἡγεμῶν</u>	γείτων					
-ων	-οντος	<u>γέρων</u>						
-ωρ	-ωρος	<u>ἰχώρ</u>	πέλωρ					

-ωρ	-ορος	<u>ῥήτωρ</u>						
-ως	-ωος	<u>ῥω</u> ς	θῶς					
-ως	-ωτος	<u>ῥω</u> ς						
-ὠς	-οῦς	<u>αἰδῶ</u> ς	Ἡὼς					

Τα **Αφωνόληκτα** Τριτόκλιτα ουσιαστικά κατά τον χαρακτήρα είναι:

Α. Ουρανικόληκτα (με χαρακτήρα ουρανικό σύμφωνο: κ, γ, χ), Β. Χειλικόληκτα (με χαρακτήρα χειλικό σύμφωνο: π, β, φ),

Γ. Οδοντικόληκτα (με χαρακτήρα οδοντικό σύμφωνο: τ, δ, θ)

ΑΣΚΗΣΗ 1 : Να ταξινομήσεις τα ουσιαστικά που ακολουθούν στον πιο κάτω πίνακα, προσέχοντας τον χαρακτήρα του θέματός τους (μπορείς να τον εντοπίσεις, αν από τη γενική ενικού αφαιρέσεις την κατάληξη –ος).

τὸ γράμμα (γράμμα**τ**-ος), ἡ κορωνίς (κορωνί**δ**-ος), ὁ φοῖνιξ (φοῖνι**κ**-ος), τὸ φῶς (φω**τ**ός), ἡ σκνίψ (σκνι**π**-ός), ὁ γὺψ (γυ**π**-ός), ἡ χάρις (χάρι**τ**-ος), ὁ χάλυψ (χάλυ**β**-ος), ὁ κώνωψ (κώνω**π**-ος), ὁ πίναξ (πίνα**κ**-ος), ἡ φλὲψ (φλε**β**-ός), ὁ ὄνυξ (ὄνυ**χ**-ος), ὁ τάπηξ (τάπη**τ**-ος) , ὁ ἐλέφας (ἐλέφαν**τ**-ος), ὁ γέρων (γέρον**τ**-ος), ἡ θυρίς (θυρί**δ**-ος)

Ουρανικόληκτα (χαρακτήρας κ,γ,χ)	Χειλικόληκτα (χαρακτήρας π,β,φ)	Οδοντικόληκτα (χαρακτήρας τ,δ,θ)

ΑΣΚΗΣΗ 2 : Να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν στον παρακάτω πίνακα :

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΕΝΙΚΟΥ	ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΙΚΟΥ	ΔΟΤΙΚΗ ΕΝΙΚΟΥ	ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΕΝΙΚΟΥ	ΓΕΝΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ	ΔΟΤΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ	ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ
ἡ κορωνίς						
ὁ φοῖνιξ						
ὁ κόραξ						

ὁ γύψ						
ἡ χάρις						
ἡ ἔλιξ	τῆς ἔλικος					
ὁ θώραξ	τοῦ θώρακ-ος					
ἡ κλῖμαξ	τῆς κλίμακος					
ὁ πίδαξ	τοῦ πίδακος					
ἡ ταχύτης	τῆς ταχύτητ-ος					
ἡ ἀγγελάς	τῆς ἀγγελάδος					
ἡ βλεφαρίς	τῆς βλεφαρίδος (ι βρ)					
ἡ ἐλπίς	τῆς ἐλπίδος (ι βρ)					
ἡ τυραννίς	τῆς τυραννίδος (ι βρ)					
ἡ σφραγίς	τῆς σφραγίδος (ι μακ)					
ἡ ψηφίς	τῆς ψηφίδος (ι μακρό)					
τό δρᾶμα						
τό μεῖγμα						
τό στέμμα						
ὁ αὐχήν	τοῦ αὐχένος					
ὁ σωλήν	τοῦ σωλήνος					
ὁ νιπτήρ	τοῦ νιπτῆρος					

ΑΣΚΗΣΗ 3 : Να συμπληρώσεις τις παρακάτω προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των ουσιαστικών που βρίσκονται στην παρένθεση.

Α. Καμβύσης ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς..... (Αἰθίοψ).

Β. Τοῖς (φύλαξ) οὐ προσήκει (=δεν αρμόζει) ὕπνος.

Γ. Παρά τοῖς (ἄραψ) αἱ κάμηλοι τίμαι εἰσίν.

Δ. Ταῖς (ἀσπίς) οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ἐπέγραφον «Λ» οἱ δὲ Μεσσήνιοι «Μ».

Ε. Ἡ πόλις ἐπιστέλλει (= διατάζει) αὐτῷ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῇ..... (πατρίς).

αρχαία ελληνικά β' γυμνασίου (επανάληψη 2ης ενότητας)

ΣΤ. Ἀληθῶς ὡς καλοῦς (ὄνυξ) και (πτέρυξ) ἔχεις.

Ζ. Ἐν τῇ φάραγγι (γύψ: ονομαστική πληθυντικού) καί (ἰέραξ: ονομαστική πληθυντικού) καί ἄλλα ὄρνεα διαμένουσιν.

Η. Ἡ Ἀφροδίτη τοῦ σώματος τῇ..... (χάρις) τάς ἄλλας θεάς ὑπερέβαλλεν.

Θ. Οὐ ταῖς κεναῖς (ἐλπίς) πιστεύομεν.

ΑΣΚΗΣΗ 4 . Να μεταφέρεις τις παρακάτω προτάσεις στον αντίθετο αριθμό:

- Οἱ γῦπες τάς σάρκας τῶν ὀρνιθων τοῖς ὄνυξι σπαράττουσι.
- Οἱ Ἄραβες τέμνουσι τούς φοίνικας.
- Οἱ γῦπες τούς μικροὺς ὀρνιθας ἀρπάζουσι.

Τα **Ημιφωνόληκτα** Τριτόκλιτα ουσιαστικά κατά τον χαρακτήρα είναι:

Α. Ενρινόληκτα (με χαρακτήρα ἐνρινο σύμφωνο: ν) * με χαρακτήρα «μ» δεν υπάρχουν)

Β. Υγρόληκτα (με χαρακτήρα υγρό σύμφωνο: λ, ρ), Γ. Σιγμόληκτα (με χαρακτήρα : σ)

ΑΣΚΗΣΗ 5 : Να ταξινομήσεις τα ουσιαστικά που ακολουθούν στον πιο κάτω πίνακα, προσέχοντας τον χαρακτήρα του θέματός τους (μπορείς να τον εντοπίσεις, αν από τη γενική ενικού αφαιρέσεις την κατάληξη –ος).

ὁ σωλήν (σωλήν-ος), ὁ ἀήρ (ἀέρ-ος), ὁ ποιμήν (ποιμέν-ος), ὁ αὐχὴν (αὐχέν-ος) , ὁ ἡγεμών (ἡγεμόν-ος), ἡ Σαλαμίς (Σαλαμί-ος), ὁ γυναικῶν (γυναικῶν-ος), ὁ χεῖλων (χεῖλων-ος), ὁ κλητῆρ (κλητῆρ-ος), τὸ γένος (γένε-ος > γένεος > γένους), τὸ βέλος (βέλε-ος> βέλεος > βέλους), ὁ αὐτοκράτωρ (αὐτοκράτορ-ος), ὁ αἰών (αἰών-ος), ὁ λιμὴν (λιμέν-ος), ὁ Τιτάν (Τιτᾶν-ος), τὸ ἔθνος (ἔθνε-ος > ἔθνεος > ἔθνους), ὁ ζωστήρ (ζωστήρ-ος)

Ενρινόληκτα (χαρακτήρας ν)	Υγρόληκτα (χαρακτήρας λ,ρ)	Σιγμόληκτα (χαρακτήρας σ)

ΑΣΚΗΣΗ 6 : Να συμπληρώσεις τις παρακάτω προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των ουσιαστικών που βρίσκονται στην παρένθεση.

α. Οἱ ἀρχαῖοι ἐνόμιζον τοὺς(ἀστήρ-τοῦ ἀστέρ..) θεοὺς εἶναι.

β. Οἱ τετελευτηκότες ἐρήμους τοὺς (πατήρ) καὶ τὰς (μήτηρ) ἀπέλιπον.

γ. Φθειρουσιν(ῥῆθος, αἰτ. πληθ.) χρηστὰ ὁμιλία (= οἱ συναναστροφές) κακαί.

δ. Παρὰ Λεσβίοις ἀγὼν ἄγεται (= διοργανώνεται διαγωνισμός) (κάλλος, γεν. εν.) γυναικῶν ἐν τῷ(τέμενος) τῆς Ἥρας λεγόμενος καλλιτεῖα.

ε. Ἦν ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ (γένος) οὐκ ἦσαν.

στ. Οἱ ἄγροὶ ἐνίους (= μερικοῦς)(ὁ μὴν, τοῦ μηνός) μεστοί (χιών, γεν. πληθ.) εἰσίν.

Γ' ΚΛΙΣΗ - Γενικές Παρατηρήσεις

1. Τα δίχρονα (α, υ, ι) στη λήγουσα είναι βραχέα.
2. Τα μονοσύλλαβα στη γενική-δοτική ενικού-πληθυντικού τονίζονται στη λήγουσα (Εξαίρεση: τὸ οὔς, ὁ παῖς, ὁ θῶς, ὁ Τρώς, τὸ φῶς. Στη γενική πληθυντικού τονίζονται στην παραλήγουσα)

ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΑ - Γενικές Παρατηρήσεις

1. Στα μονόθεμα:

Οι μονοσύλλαβοι τύποι και η αιτιατική πληθυντικού παίρνουν περισπωμένη.

Η κλητική ενικού περισπάται, όταν τονίζεται.

2. Στα διπλόθεμα:

Η γενικού ενικού-πληθυντικού τονίζονται στην προπαραλήγουσα.

Τα ήχώ-αϊδώς έχουν όμοιο τονισμό σε ονομαστική-αιτιατική και δοτική-κλητική. Δεν έχουν πληθυντικό κανονικά. Όταν τον σχηματίζουν, κλίνονται κατά τη β' κλίση.

3. Έχουν δίχρονο παραλήγουσας βραχύ (Εξαίρεση: δρᾶσις, θλῖψις, πρᾶξις, ῥῖψις, ῥῦσις κ.α.)
4. Η κλητική ενικού είναι ακατάληκτη (Εξαίρεση: ἥρως, Τρώς, θῶς)

ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ - Αφωνόληκτα - Παρατηρήσεις

1. Τα βαρύτονα σε -ις (-ιτος, -ιδος, -ιθος) και το ουσιαστικό ή Πάρνης-ηθος σχηματίζουν:
 - αιτιατική ενικού σε -ν
 - κλητική ενικού όμοια με το θέμα χωρίς το χαρακτήρα
2. Σχηματίζουν την κλητική ενικού όμοια με το θέμα χωρίς το χαρακτήρα:

Τα βαρύτονα σε –ας (-αντος)

Τα βαρύτονα σε –ων (-οντος)

ή τυραννίς

ό, ή παῖς

3. Τα αφωνόληκτα τριτόκλιτα ουσιαστικά έχουν τα δίχρονα (λήγουσα και παραλήγουσα) βραχέα. Εξαιρέσεις:

Λήγουσα μακρά: ό βλάξ, ό γύψ, ή άψίς, ή βαλβίς, ή κηλίς, ή νησίς, ή σφραγίς, ή ψηφίς, ή κρηπίς, ή κνημίς

Παραλήγουσα μακρά: Άγις, πῖδαξ, ἴρις, κλῖμαξ, ᾗσμα, δρᾶμα, θῦμα, κρᾶμα, κῦμα, μῖγμα, νᾶμα, πρᾶγμα, χρῖσμα, τρῖμμα κ.α.

II. ΗΜΙΦΩΝΟΛΗΚΤΑ – Παρατηρήσεις -----

1. Τα βαρύτονα διπλόθεμα σε –ων (-ονος) σχηματίζουν κλητική ενικού όμοια με το ασθενές θέμα (ο)

2. Τα βαρύτονα διπλόθεμα σε –ωρ (-ορος) σχηματίζουν κλητική ενικού όμοια με το ασθενές θέμα (ο)

3. Το ι και το α των ουσιαστικών σε –ις (-ινος) και –αν (-ανος) είναι μακρόχρονα.

4. Σχηματίζουν την κλητική ενικού όμοια με την ονομαστική. Εξαίρεση:

Τα βαρύτονα διπλόθεμα σε –ων (-ονος)

Τα βαρύτονα διπλόθεμα σε –ωρ (-ορος)

5. Τα κύρια ονόματα Άγαμέμνων και Άριστογείτων ανεβάζουν τον τόνο στην κλητική ενικού: ᾗ Άγάμεμνων, ᾗ Άριστόγειτον.

6. Τα μονόθεμα από τα διπλόθεμα τα διακρίνουμε από την ορθογραφία της νεοελληνικής γλώσσας.

7. Τα σιγμόληκτα τριτόκλητα ουσιαστικά έχουν το δίχρονο της παραλήγουσας βραχύ(Εξαίρεση: κῦρος, μῖσος, ψῦχος κ.α.)